

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

5 septembrie 2023 *

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii Europene – Articolul 20 TFUE – Articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Cetățean care are cetățenia unui stat membru și cetățenia unei țări terțe – Pierderea de plin drept a cetățeniei statului membru la împlinirea vârstei de 22 de ani din cauza lipsei unei legături efective cu acest stat membru, în lipsa unei cereri de păstrare a cetățeniei înainte de data la care se împlinește această vârstă – Pierderea statutului de cetățean al Uniunii – Examinarea proporționalității consecințelor acestei pierderi din perspectiva dreptului Uniunii – Termen de decădere”

În cauza C-689/21,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca), prin decizia din 11 octombrie 2021, primită de Curte la 16 noiembrie 2021, în procedura

X

împotriva

Udlændinge- og Integrationsministeriet,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, doamna A. Prechal, domnii C. Lycourgos (raportor), E. Regan și P. G. Xuereb, doamna L. S. Rossi, domnul D. Gratsias și doamna M. L. Arastey Sahún, președinți de cameră, domnii S. Rodin, F. Biltgen, N. Piçarra și N. Wahl, doamna I. Ziemele și domnul J. Passer, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: doamna C. Strömholm, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 octombrie 2022,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru X, de E. O. R. Khawaja, avocat;

* Limba de procedură: daneza.

- pentru guvernul danez, de V. Pasternak Jørgensen și M. Søndahl Wolff, în calitate de agenți, asistate de R. Holdgaard și A. K. Rasmussen, advokater;
 - pentru guvernul francez, de A. Daniel, A.-L. Desjonquères și J. Illouz, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de L. Grønfeldt și E. Montaguti, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 ianuarie 2023,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 20 TFUE și a articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între X, pe de o parte, și Udlændinge- og Integrationsministeriet (Ministerul Imigrării și al Integrării, Danemarca) (denumit în continuare „ministerul”), pe de altă parte, în legătură cu pierderea cetățeniei daneze a lui X.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 20 TFUE prevede:

„(1) Se instituie cetățenia Uniunii [Europene]. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.

(2) Cetățenii Uniunii au drepturile și obligațiile prevăzute în tratate. Aceștia se bucură, printre altele, de:

(a) dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre;

[...]”
- 4 În conformitate cu articolul 7 din cartă, orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor.
- 5 Declarația nr. 2 privind cetățenia unui stat membru, anexată de statele membre la Actul final al Tratatului privind Uniunea Europeană (JO 1992, C 191, p. 98, denumită în continuare „Declarația nr. 2”), are următorul cuprins:

„Conferința declară că, ori de câte ori Tratatul de instituire a Comunității Europene face referire la resortisanții statelor membre, problema dacă o persoană are cetățenia unui anume stat membru este soluționată numai prin referire la legislația națională a statului membru în cauză. [...]”
[traducere neoficială]

- 6 Potrivit secțiunii A din Decizia șefilor de stat și de guvern reuniți în cadrul Consiliului European de la Edinburgh din 11 și 12 decembrie 1992 privind anumite probleme invocate de Danemarca cu privire la Tratatul privind Uniunea Europeană (JO 1992, C 348, p. 1, denumită în continuare „Decizia de la Edinburgh”):

„Dispozițiile părții a doua din Tratatul de instituire a Comunității Europene, care privește cetățenia Uniunii, acordă resortisanților statelor membre drepturi și măsuri de protecție suplimentare, astfel cum se prevede în partea respectivă. Acestea nu înlocuiesc în niciun fel cetățenia națională. Aspectul dacă o persoană are cetățenia unui stat membru se determină numai în raport cu dreptul național al statului membru respectiv.” [traducere neoficială]

Dreptul danez

- 7 Articolul 8 alineatul 1 din lov om dansk indfødsret (Legea privind cetățenia daneză), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea privind cetățenia”), prevede:

„O persoană născută în străinătate, care nu a locuit niciodată în Regatul Danemarcei și care nici nu a avut reședința în această țară în condiții care să denote o legătură strânsă cu Danemarca, își pierde cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, cu excepția cazului în care ar deveni apatridă. Cu toate acestea, ministrul pentru refugiați, migranți și integrare sau persoana autorizată de ministru în acest sens poate, pe baza unei cereri depuse înainte de această dată, să autorizeze păstrarea cetățeniei.”

- 8 Potrivit cirkulæreskrivelse om naturalisation nr. 10873 (Circulara privind naturalizarea nr. 10873) din 13 octombrie 2015, în versiunea sa aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Circulara privind naturalizarea”), foștii resortisanți danezi care și-au pierdut cetățenia daneză în temeiul articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia trebuie, în principiu, să îndeplinească condițiile generale de dobândire a cetățeniei daneze impuse de lege pentru a putea redobândi această cetățenie. În conformitate cu articolul 5 alineatul 1 din această circulară, solicitantul trebuie să locuiască pe teritoriul național la momentul depunerii cererii de naturalizare. În temeiul articolului 7 din circulara menționată, solicitantului îi este impusă o ședere neîntreruptă de nouă ani pe teritoriul Regatului Danemarcei.
- 9 În conformitate cu articolul 13 din Circulara privind naturalizarea coroborat cu anexa 1 punctul 3 din aceeași circulară, cerințele generale în materie de ședere pot fi simplificate în cazul persoanelor care au deținut anterior cetățenia daneză sau care sunt de origine daneză.

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 10 X s-a născut la 5 octombrie 1992 în Statele Unite ale Americii dintr-o mamă daneză și un tată american. Aceasta deținea, de la naștere, cetățeniile daneză și americană. Ea are un frate și o soră care trăiesc în Statele Unite, unul dintre ei având cetățenie daneză. Nu are niciun părinte, frate sau soră care să trăiască în Danemarca.
- 11 La 17 noiembrie 2014, mai precis după împlinirea vârstei de 22 de ani, X a depus la minister o cerere de păstrare a cetățeniei sale daneze.
- 12 Pe baza informațiilor conținute în această cerere, ministerul a considerat că, înainte de cea de a douăzeci și doua aniversare a sa, reclamanta a avut reședința în Danemarca cel mult 44 de săptămâni. X ar fi declarat de asemenea că rămăsese în Danemarca timp de cinci săptămâni după

cea de a douăzeci și doua aniversare a sa și că, în anul 2015, făcuse parte din echipa feminină daneză de baschet. În plus, X ar fi precizat că, în anul 2005, a locuit aproximativ trei până la patru săptămâni în Franța.

- 13 Prin decizia din 31 ianuarie 2017, ministerul a informat-o pe X că a pierdut cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia și că nu era posibil să recurgă la derogarea prevăzută la articolul 8 alineatul 1 a doua teză din această lege, întrucât cererea sa de păstrare a cetățeniei daneze fusese formulată după împlinirea vârstei de 22 de ani.
- 14 Această decizie menționează, printre altele, că pierderea respectivă este justificată de faptul că X nu a locuit niciodată în Danemarca și că nici nu a avut reședința în Danemarca în condiții care să denote o legătură strânsă cu acest stat membru, în sensul articolului 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, întrucât înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani, șederile acesteia pe teritoriul național nu au durat decât 44 de săptămâni cel mult.
- 15 La 9 februarie 2018, X a sesizat Københavns byret (Tribunalul Municipal din Copenhaga, Danemarca) cu o acțiune având ca obiect anularea deciziei din 31 ianuarie 2017 menționate la punctul 13 din prezenta hotărâre și prin care urmărea să obțină o „reexaminare a cauzei”. Această acțiune a fost trimisă, prin ordonanța din 3 aprilie 2020, la Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca), care este instanța de trimitere.
- 16 În susținerea acțiunii formulate în fața acestei instanțe, X arată că, deși menținerea unei legături efective și protejarea raportului special de solidaritate și de loialitate cu statul membru în cauză se încadrează într-un obiectiv legitim, pierderea automată și fără excepție a cetățeniei daneze, prevăzută la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia, nu este totuși proporțională în raport cu un asemenea obiectiv și este, așadar, contrară articolului 20 TFUE coroborat cu articolul 7 din cartă.
- 17 În opinia lui X, normele privind pierderea cetățeniei pot fi considerate proporționale numai dacă, astfel cum reiese din Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2019:189), legislația națională permite, în paralel, un acces deosebit de simplificat la recuperarea cetățeniei. Or, un astfel de acces nu ar fi prevăzut de reglementarea daneză. În plus, potrivit acestei reglementări, redobândirea cetățeniei nu ar avea loc *ex tunc*.
- 18 Ministerul consideră că aprecierea legalității și a proporționalității articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia în privința persoanelor care împliniseră vârsta de 22 de ani la momentul depunerii cererii de păstrare a cetățeniei trebuie să fie întemeiată pe o apreciere globală a regimului danez de pierdere și de redobândire a acestei cetățenii. Legiuitorul danez ar fi considerat că persoanele născute în străinătate și care nu au trăit pe teritoriul Regatului Danemarcei sau care nu au avut în mod semnificativ reședința în acest stat membru își pierd progresiv raportul de loialitate și de solidaritate, precum și legătura cu statul membru respectiv și că, așadar, ar fi proporțional să se facă o distincție între situația lor juridică înainte și după vârsta de 22 de ani. Proporționalitatea pierderii de plin drept a cetățeniei daneze pentru persoanele care au împlinit vârsta de 22 de ani ar trebui apreciată, de asemenea, în lumina normelor deosebit de clemente de păstrare a cetățeniei până la această vârstă.
- 19 Pe de altă parte, ministerul consideră că legalitatea și proporționalitatea normelor naționale referitoare la pierderea cetățeniei daneze sunt atestate de faptul că se poate decide că se păstrează această cetățenie, pe baza unei aprecieri de la caz la caz, efectuată în urma unei cereri de păstrare a

cetățeniei menționate, introdusă la o dată cât mai apropiată posibil de cea la care persoana în cauză împlinește vârsta de 22 de ani, această din urmă dată fiind cea menționată la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia.

- 20 În acest context, instanța de trimitere descrie mai întâi practica administrativă a ministerului în ceea ce privește aplicarea articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia. Pe de o parte, în ceea ce privește aprecierea existenței unei „legături strânse cu Danemarca”, în sensul primei teze a acestei dispoziții, s-ar face distincție între situațiile în care durata șederii persoanei în cauză în Danemarca a fost mai mică sau mai mare de un an înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani. Dacă durata acestei șederi a fost de cel puțin un an, autoritățile naționale ar recunoaște că există o legătură suficientă cu Regatul Danemarcei pentru a justifica păstrarea cetățeniei daneze. În schimb, în situația inversă, cerințele privind această legătură strânsă ar fi mai stricte, în sensul că persoana în cauză ar trebui să facă dovada că șederile mai scurte sunt totuși expresia unei „legături deosebite cu Danemarca”.
- 21 Pe de altă parte, în ceea ce privește posibilitatea de a autoriza păstrarea cetățeniei daneze în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 a doua teză din Legea privind cetățenia, s-ar pune accentul pe o serie de alte elemente, precum durata totală a șederii solicitantului pe teritoriul Regatului Danemarcei, numărul de șederi în acest stat membru, faptul că șederile au avut loc cu puțin timp înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani sau că datează de mai mulți ani, precum și faptul că solicitantul vorbește fluent limba daneză și, de altfel, are o legătură cu statul membru menționat, de exemplu ca urmare a contactelor cu rude daneze sau a relațiilor cu asociații daneze ori în alt mod.
- 22 În continuare, instanța de trimitere arată că, în urma pronunțării Hotărârii din 12 martie 2019, Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2019:189), sensul articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia a fost clarificat. În prezent, nu s-ar contesta faptul că ministerul trebuie, în cazul unei cereri de păstrare a cetățeniei daneze introduse înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani, să ia în considerare un anumit număr de elemente suplimentare pentru a efectua o examinare individuală a proporționalității consecințelor, din perspectiva dreptului Uniunii, ale pierderii acestei cetățenii și, prin urmare, a cetățeniei Uniunii. În această privință, ministerul ar fi obligat să aprecieze dacă consecințele pierderii cetățeniei Uniunii din perspectiva dreptului Uniunii sunt proporționale cu obiectivul care stă la baza pierderii cetățeniei respective, și anume asigurarea existenței unei legături efective cu Regatul Danemarcei.
- 23 Potrivit instanței de trimitere, având în vedere Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2019:189), există o îndoială cu privire la compatibilitatea cu articolul 20 TFUE coroborat cu articolul 7 din cartă, a pierderii cetățeniei daneze și, dacă este cazul, a cetățeniei Uniunii care, în temeiul articolului 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, intervine de plin drept și fără excepție la vârsta de 22 de ani, ținând seama de asemenea de accesul dificil la redobândirea acestei cetățenii prin naturalizare după această vârstă. Instanța menționată precizează în această privință că, în cazul pierderii cetățeniei respective, foștii resortisanți danezi trebuie, în principiu, să îndeplinească condițiile generale de naturalizare, chiar dacă, în ceea ce privește durata șederii în Danemarca, se poate dispune o anumită relaxare a acestor condiții.

- 24 În aceste condiții, Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 20 TFUE coroborat cu articolul 7 din [cartă] se opune reglementării unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, potrivit căreia cetățenia acestui stat membru se pierde, în principiu, *ex lege* la împlinirea vârstei de 22 de ani în cazul persoanelor născute în afara teritoriului statului membru respectiv, care nu au locuit niciodată în acest stat membru și care nici nu au avut reședința în statul membru respectiv în împrejurări care să denote o legătură strânsă cu acesta, ceea ce determină, pentru persoanele care nu sunt resortisante ale unui alt stat membru, pierderea statutului de cetățean al Uniunii și drepturile aferente acestui statut, ținând seama de faptul că din reglementarea în discuție în litigiul principal rezultă că

- a) se prezumă că există o legătură strânsă cu statul membru în special după o perioadă care cumulează un an de ședere în statul membru respectiv;
- b) în cazul în care o cerere de păstrare a cetățeniei este depusă înainte ca persoana să îplinească vârsta de 22 de ani, se poate obține aprobarea pentru păstrarea cetățeniei statului membru în condiții mai puțin stricte, iar în acest scop autoritățile competente trebuie să examineze consecințele pierderii cetățeniei, și
- c) cetățenia pierdută poate fi redobândită după ce persoana în cauză îplinește vârsta de 22 de ani numai prin naturalizare, ceea ce presupune o serie de condiții, printre care și aceea a unei șederi neîntrerupte de lungă durată în statul membru, deși perioada de ședere poate fi redusă într-o oarecare măsură pentru foștii resortisanți ai acestui stat membru?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 25 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 20 TFUE, citit în lumina articolului 7 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru potrivit căreia resortisanții săi, născuți în afara teritoriului său, care nu au locuit niciodată pe teritoriul său și care nu au avut reședința acolo în condiții care să demonstreze o legătură efectivă cu acest stat membru pierd de plin drept cetățenia acestuia la împlinirea vârstei de 22 de ani, ceea ce determină, pentru persoanele care nu sunt de asemenea resortisante ale unui alt stat membru, pierderea statutului lor de cetățean al Uniunii și a drepturilor aferente acestuia, dar care permite autorităților competente, în cazul unei cereri formulate de un astfel de resortisant în anul care precedă cea de a douăzeci și doua aniversare a sa în vederea păstrării acestei cetățenii, să examineze proporționalitatea consecințelor pierderii acesteia din perspectiva dreptului Uniunii și, dacă este cazul, să dispună păstrarea cetățeniei respective.
- 26 Trebuie arătat de la bun început că guvernul danez a invitat Curtea să ia în considerare, pentru a răspunde la această întrebare, Decizia de la Edinburgh, din care ar reieși că Regatul Danemarcei, pe de o parte, dispune de o largă putere de apreciere pentru a defini condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei și, pe de altă parte, adoptă o poziție specială în ceea ce privește cetățenia Uniunii. Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 50 din concluzii, pasajele relevante din această decizie referitoare la cetățenia Uniunii sunt redactate în aceiași termeni precum cei cuprinși în Declarația nr. 2.

- 27 Desigur, Decizia de la Edinburgh și Declarația nr. 2, care erau destinate să clarifice problema delimitării domeniului de aplicare *ratione personae* al dispozițiilor de drept al Uniunii care fac referire la noțiunea de „resortisant”, trebuie luate în considerare ca instrumente de interpretare a Tratatului UE, în special în vederea stabilirii domeniului de aplicare *ratione personae* al acestuia din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctul 40).
- 28 Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, deși definirea condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei este, în conformitate cu dreptul internațional, de competența fiecărui stat membru, faptul că o materie este de competența statelor membre nu se opune ca, în situații care intră sub incidența dreptului Uniunii, normele naționale în cauză să trebuiască să respecte acest din urmă drept (Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctele 39 și 41, precum și Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 30).
- 29 Or, articolul 20 TFUE conferă oricărei persoane care deține cetățenia unui stat membru statutul de cetățean al Uniunii, care are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre [Hotărârea din 18 ianuarie 2022, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare), C-118/20, EU:C:2022:34, punctul 38 și jurisprudența citată].
- 30 Prin urmare, situația unor cetățeni ai Uniunii, care, precum reclamanta din litigiul principal, au cetățenia doar a unui singur stat membru și care, prin pierderea acestei cetățenii, se confruntă cu pierderea statutului conferit de articolul 20 TFUE, precum și a drepturilor care îi sunt aferente, ține, prin natura și prin consecințele acesteia, de dreptul Uniunii. Astfel, statele membre trebuie, în exercitarea competenței lor în materie de cetățenie, să respecte dreptul Uniunii și în special principiul proporționalității [Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctele 42 și 45, Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 32, precum și Hotărârea din 18 ianuarie 2022, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare), C-118/20, EU:C:2022:34, punctul 51].
- 31 În acest context, Curtea a statuat deja că este legitim ca un stat membru să dorească să protejeze raportul special de solidaritate și de loialitate dintre el însuși și resortisanții săi, precum și reciprocitatea drepturilor și a obligațiilor care constituie fundamentul legăturii cetățeniei [Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctul 51, Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 33, precum și Hotărârea din 18 ianuarie 2022, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare), C-118/20, EU:C:2022:34, punctul 52].
- 32 În exercitarea competenței sale care îi permite să definească condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei, este de asemenea legitim ca un stat membru să considere că cetățenia reflectă manifestarea unei legături efective cu acest stat membru și să lege, în consecință, pierderea cetățeniei sale de lipsa sau de încetarea unei astfel de legături efective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 35).
- 33 În speță, în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, resortisanții danezi născuți în străinătate, care nu au locuit niciodată în Danemarca și care nici nu au avut reședința acolo în condiții care să denote o legătură efectivă cu acesta din urmă, pierd de plin drept cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, cu excepția cazului în care devin apatrizi.

- 34 Potrivit instanței de trimitere, din lucrările pregătitoare ale Legii privind cetățenia reiese că articolul 8 din aceasta are ca obiectiv împiedicarea transmiterii cetățeniei daneze din generație în generație unor persoane stabilite în străinătate care nu au deloc cunoștințe despre Regatul Danemarcei și nici nu au vreo legătură cu această țară.
- 35 În această privință, trebuie arătat că dreptul Uniunii nu se opune nici ca un stat membru să prevadă ca aprecierea existenței sau a lipsei unei legături efective cu acesta să se întemeieze pe luarea în considerare a unor criterii precum cele care figurează la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, întemeiate pe locul nașterii și al reședinței persoanei în cauză și pe condițiile șederii acesteia pe teritoriul național, nici ca acest stat membru să limiteze această apreciere la perioada de până la data la care persoana respectivă a împlinit vârsta de 22 de ani.
- 36 Nu este necesar, în vederea soluționării prezentei cauze, să se examineze legitimitatea unor astfel de criterii, întrucât, pentru realizarea aprecierii menționate, acestea nu fac distincție între nașterea și reședința sau șederea persoanei în cauză într-un stat membru și nașterea și reședința sau șederea acestei persoane într-o țară terță. Astfel, după cum reiese din cererea de decizie preliminară, X nu a menționat în speță niciun element de natură să facă dovada că ar fi locuit sau ar fi avut reședința, cu excepția câtorva săptămâni, într-un stat membru înainte de cea de a douăzeci și doua aniversare a sa.
- 37 În aceste condiții, dreptul Uniunii nu se opune, în principiu, ca, în situații precum cele prevăzute la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia, un stat membru să prevadă, pentru motive de interes general, pierderea cetățeniei sale, chiar dacă această pierdere determină, pentru persoana în cauză, pierderea statutului său de cetățean al Uniunii.
- 38 Cu toate acestea, având în vedere importanța pe care dreptul primar al Uniunii o acordă statutului de cetățean al Uniunii care, așa cum s-a amintit la punctul 29 din prezenta hotărâre, constituie statutul fundamental al resortisanților statelor membre, autorităților naționale competente și instanțelor naționale le revine sarcina să verifice dacă pierderea cetățeniei statului membru în cauză, atunci când determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii și a drepturilor care decurg din acesta, respectă principiul proporționalității în ceea ce privește consecințele sale asupra situației persoanei în cauză și, eventual, asupra situației membrilor familiei sale, din perspectiva dreptului Uniunii (Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctele 55 și 56, precum și Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 40).
- 39 Pierderea deplin drept a cetățeniei unui stat membru ar fi incompatibilă cu principiul proporționalității dacă normele naționale relevante nu ar permite, în niciun moment, o examinare individuală a consecințelor pe care le implică această pierdere pentru persoanele respective din perspectiva dreptului Uniunii (Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 41).
- 40 În consecință, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care pierderea cetățeniei unui stat membru intervine deplin drept la o anumită vârstă și determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, autoritățile și instanțele naționale competente trebuie să fie în măsură să examineze consecințele acestei pierderi a cetățeniei și, dacă este cazul, să îi permită acestei persoane să își păstreze cetățenia sau să o redobândească *ex tunc* (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 42).

- 41 În această privință, dreptul Uniunii nu impune niciun termen precis pentru introducerea unei cereri având ca obiect o astfel de examinare. Revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru atribuția de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor în justiție destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor, în speță drepturi inerente cetățeniei Uniunii, cu condiția, printre altele, ca aceste modalități să respecte principiul efectivității în sensul să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 1976, Rewe-Zentralfinanz și Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, punctul 5, precum și Hotărârea din 15 aprilie 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punctul 46).
- 42 În acest context, Curtea a recunoscut compatibilitatea cu dreptul Uniunii a stabilirii unor termene de decădere rezonabile în vederea asigurării securității juridice. Astfel, asemenea termene nu sunt de natură să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii [Hotărârea din 12 februarie 2008, Kempster, C-2/06, EU:C:2008:78, punctul 58, precum și Hotărârea din 9 septembrie 2020, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Respingerea unei cereri ulterioare – Termen de introducere a căii de atac), C-651/19, EU:C:2020:681, punctul 53].
- 43 Rezultă că statele membre pot impune, în temeiul principiului securității juridice, ca o cerere de păstrare sau de redobândire a cetățeniei să fie formulată în fața autorităților competente în limitele unui termen rezonabil.
- 44 În speță, articolul 8 alineatul 1 a doua teză din Legea privind cetățenia prevede posibilitatea de a solicita păstrarea cetățeniei daneze înainte ca persoana în cauză să fi împlinit vârsta de 22 de ani. În această privință, din cererea de decizie preliminară rezultă că ministerul distinge două ipoteze, după cum, la momentul introducerii cererii, solicitantul are mai puțin de 21 de ani sau are între 21 de ani și 22 de ani.
- 45 În prima ipoteză, ministerul se limitează să elibereze solicitantului un certificat de cetățenie fără a se pronunța cu privire la păstrarea cetățeniei daneze după ce a împlinit vârsta de 22 de ani. Instanța de trimitere arată că o astfel de situație se explică prin voința administrației ca evaluarea cererilor de păstrare a cetățeniei daneze să aibă loc cât mai aproape posibil de data la care solicitantul împlinește vârsta de 22 de ani.
- 46 Numai în cea de a doua ipoteză, când cererea de păstrare a cetățeniei daneze este introdusă de un solicitant între cea de a douăzeci și una și cea de a douăzeci și doua aniversare a sa, ministerul efectuează, după cum rezultă din elementele care figurează în cererea de decizie preliminară, în urma Hotărârii din 12 martie 2019, Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2019:189), o examinare individuală a proporționalității consecințelor, din perspectiva dreptului Uniunii, a pierderii cetățeniei daneze și, prin urmare, a statutului de cetățean al Uniunii. În această privință, ministerul ar fi obligat să aprecieze dacă aceste consecințe sunt proporționale cu obiectivul urmărit de articolul 8 din Legea privind cetățenia, care constă în asigurarea existenței unei legături efective între resortisanții danezi și Regatul Danemarcei.
- 47 Cu toate acestea, trebuie să se sublinieze, în primul rând, că, potrivit informațiilor de care dispune Curtea, acest termen de un an, cuprins între cea de a douăzeci și una și cea de a douăzeci și doua aniversare a persoanei în cauză, curge chiar dacă această persoană nu ar fi fost informată în mod corespunzător de autoritățile competente cu privire la faptul că este expusă pierderii iminente și deplin drept a cetățeniei daneze și că dispune de dreptul de a solicita, în termenul menționat, păstrarea acestei cetățenii.

- 48 Or, având în vedere consecințele grave produse de pierderea cetățeniei unui stat membru, atunci când aceasta determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, asupra exercitării efective a drepturilor conferite cetățeanului Uniunii în temeiul articolului 20 TFUE, nu pot fi considerate conforme cu principiul efectivității normele sau practicile naționale care pot avea ca efect împiedicarea persoanei expuse acestei pierderi a cetățeniei să solicite examinarea caracterului proporțional al consecințelor pierderii respective din perspectiva dreptului Uniunii, pentru motivul că termenul pentru a solicita această examinare a expirat, într-o situație în care această persoană nu ar fi fost informată în mod corespunzător cu privire la dreptul de a solicita o astfel de examinare, precum și cu privire la termenul în limitele căruia trebuia să introducă o asemenea cerere.
- 49 În al doilea rând, termenul de un an menționat la punctul 47 din prezenta hotărâre se încheie la data celei de a douăzeci și doua aniversări a persoanei în cauză, mai precis la data la care, în conformitate cu legislația daneză, trebuie îndeplinite condițiile care îi permit acestei persoane să demonstreze o legătură suficientă cu Regatul Danemarcei pentru a-și păstra cetățenia. Persoana respectivă trebuie, așadar, să fie în măsură să invoce, în cadrul examinării pe care autoritatea competentă trebuie să o efectueze cu privire la proporționalitatea consecințelor pierderii cetățeniei daneze din perspectiva dreptului Uniunii, ansamblul elementelor relevante care au putut apărea până la cea de a douăzeci și doua aniversare. Rezultă de aici în mod necesar că trebuie să se prevadă posibilitatea aceleiași persoane de a prezenta astfel de elemente după cea de a douăzeci și doua aniversare.
- 50 În consecință, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care reglementarea națională are ca efect pierderea deplin drept de către persoana în cauză a cetățeniei statului membru în cauză și, pe cale de consecință, a statutului de cetățean al Uniunii la data la care aceasta împlinește vârsta de 22 de ani, această persoană trebuie să dispună de un termen rezonabil pentru a formula o cerere prin care se urmărește să se obțină din partea autorităților competente o examinare a proporționalității consecințelor acestei pierderi, precum și, dacă este cazul, păstrarea sau redobândirea *ex tunc* a acestei cetățenii. În acest caz, acest termen trebuie să fie extins, pentru o perioadă rezonabilă, după data la care persoana respectivă împlinește această vârstă.
- 51 Pentru a permite exercitarea efectivă a drepturilor conferite cetățeanului Uniunii în temeiul articolului 20 TFUE, acest termen rezonabil pentru introducerea unei astfel de cereri nu poate curge decât cu condiția ca autoritățile competente să fi informat în mod corespunzător persoana în cauză cu privire la pierderea cetățeniei statului membru în cauză sau la pierderea iminentă și deplin drept a acesteia, precum și cu privire la dreptul acestei persoane de a solicita, în termenul menționat, păstrarea sau redobândirea *ex tunc* a acestei cetățenii.
- 52 În caz contrar, din jurisprudența Curții amintită la punctul 40 din prezenta hotărâre rezultă că autoritățile și instanțele naționale competente trebuie să fie în măsură să examineze, pe cale incidentă, proporționalitatea consecințelor pierderii cetățeniei și, dacă este cazul, să asigure redobândirea *ex tunc* a cetățeniei de către persoana în cauză, cu ocazia solicitării de către aceasta a unui document de călătorie sau a oricărui alt document care atestă cetățenia sa, chiar dacă o astfel de cerere ar fi fost introdusă după expirarea unui termen rezonabil în sensul precizat la punctul 50 din această hotărâre.
- 53 În speță, instanței de trimitere îi va reveni sarcina de a efectua o asemenea examinare sau, dacă este cazul, de a proceda astfel încât aceasta să fie efectuată de autoritățile competente ca răspuns la cererea menționată la punctul 11 din prezenta hotărâre.

- 54 Această examinare trebuie să cuprindă o apreciere a situației individuale a persoanei respective, precum și a celei a familiei sale, pentru a determina dacă pierderea cetățeniei statului membru în cauză, atunci când implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii, are consecințe care ar afecta în mod disproporționat, în raport cu obiectivul urmărit de legiuitorul național, dezvoltarea normală a vieții sale de familie și profesionale, din perspectiva dreptului Uniunii. Astfel de consecințe nu pot fi ipotetice sau eventuale (Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 44).
- 55 În cadrul acestei examinări a proporționalității, autorităților naționale competente și, dacă este cazul, instanțelor naționale le revine în special sarcina de a se asigura că o asemenea pierdere a cetățeniei este conformă cu drepturile fundamentale garantate de cartă a căror respectare este asigurată de Curte și în special cu dreptul la respectarea vieții de familie, astfel cum este prevăzut la articolul 7 din cartă. Acest articol trebuie interpretat, eventual, în coroborare cu obligația de a lua în considerare interesul superior al copilului, recunoscut la articolul 24 alineatul (2) din cartă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 45, precum și Hotărârea din 18 ianuarie 2022, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare), C-118/20, EU:C:2022:34, punctul 61].
- 56 În ceea ce privește data relevantă care trebuie luată în considerare, în speță, de autoritățile competente în vederea unei asemenea examinări, această dată corespunde în mod necesar zilei în care persoana în cauză a împlinit vârsta de 22 de ani, din moment ce, în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia, data menționată face parte integrantă din criteriile legitime pe care le-a stabilit acest stat membru și de care depinde păstrarea sau pierderea cetățeniei sale.
- 57 În ceea ce privește, în sfârșit, posibilitatea, evocată de instanța de trimitere și de guvernul danez, oferită foștilor resortisanți danezi care au pierdut cetățenia daneză și, ca urmare a acestui fapt, statutul lor de cetățean al Uniunii, de a o redobândi prin naturalizare în anumite condiții, printre care aceea care constă în șederea neîntreruptă de lungă durată în Danemarca, care, totuși, poate fi redusă într-o oarecare măsură, este suficient să se arate că lipsa unei posibilități oferite de dreptul național, în condiții conforme cu dreptul Uniunii, astfel cum a fost interpretat la punctele 40 și 43 din prezenta hotărâre, de a obține de la autoritățile naționale și, eventual, de la instanțele naționale o examinare privind caracterul proporțional al consecințelor pierderii cetățeniei statului membru în cauză din perspectiva dreptului Uniunii și care poate conduce, dacă este cazul, la redobândirea *ex tunc* a acestei cetățenii, nu poate fi compensată de posibilitatea naturalizării, indiferent care ar fi condițiile, eventual favorabile, în care aceasta poate fi obținută.
- 58 Astfel, după cum a arătat în esență domnul avocat general la punctele 93 și 94 din concluzii, acceptarea altei interpretări ar însemna să se admită că o persoană poate fi privată, chiar pentru o perioadă limitată, de posibilitatea de a beneficia de toate drepturile care îi sunt conferite de statutul de cetățean al Uniunii, fără să fie posibilă restabilirea acestor drepturi pentru perioada menționată.
- 59 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 20 TFUE, citit în lumina articolului 7 din cartă, trebuie interpretat în sensul că nu se opune reglementării unui stat membru potrivit căreia resortisanții săi, născuți în afara teritoriului său, care nu au locuit niciodată pe teritoriul său și care nu au avut reședința acolo în condiții care să demonstreze o legătură efectivă cu acest stat membru, pierd de plin drept cetățenia acestuia la împlinirea vârstei de 22 de ani, ceea ce determină, pentru persoanele care nu sunt de asemenea resortisante ale unui alt stat membru, pierderea statutului lor de cetățean al Uniunii și a drepturilor aferente acestuia, în măsura în care persoanelor în cauză li se oferă posibilitatea de a

formula, în limitele unui termen rezonabil, o cerere de păstrare sau de redobândire a cetățeniei, care să permită autorităților competente să examineze proporționalitatea consecințelor pierderii acestei cetățenii din perspectiva dreptului Uniunii și, dacă este cazul, să dispună păstrarea sau redobândirea *ex tunc* a cetățeniei menționate. Un astfel de termen trebuie să fie extins, pentru o perioadă rezonabilă, după data la care persoana în cauză împlinește această vârstă și nu poate începe să curgă decât cu condiția ca aceste autorități să fi informat în mod corespunzător persoana respectivă cu privire la pierderea cetățeniei sale sau la iminența acestui lucru, precum și cu privire la dreptul său de a solicita, în acest termen, păstrarea sau redobândirea acestei cetățenii. În caz contrar, autoritățile menționate trebuie să fie în măsură să efectueze o astfel de examinare, pe cale incidentă, cu ocazia unei solicitări, de către persoana în cauză, a unui document de călătorie sau a oricărui alt document care atestă cetățenia sa.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 60 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 20 TFUE, citit în lumina articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

trebuie interpretat în sensul că

nu se opune reglementării unui stat membru potrivit căreia resortisanții săi, născuți în afara teritoriului său, care nu au locuit niciodată pe teritoriul său și care nu au avut reședința acolo în condiții care să demonstreze o legătură efectivă cu acest stat membru, pierd de plin drept cetățenia acestuia la împlinirea vârstei de 22 de ani, ceea ce determină, pentru persoanele care nu sunt de asemenea resortisante ale unui alt stat membru, pierderea statutului lor de cetățean al Uniunii Europene și a drepturilor aferente acestuia, în măsura în care persoanelor în cauză li se oferă posibilitatea de a formula, în limitele unui termen rezonabil, o cerere de păstrare sau de redobândire a cetățeniei, care să permită autorităților competente să examineze proporționalitatea consecințelor pierderii acestei cetățenii din perspectiva dreptului Uniunii și, dacă este cazul, să dispună păstrarea sau redobândirea *ex tunc* a cetățeniei menționate. Un astfel de termen trebuie să fie extins, pentru o perioadă rezonabilă, după data la care persoana în cauză împlinește această vârstă și nu poate începe să curgă decât cu condiția ca aceste autorități să fi informat în mod corespunzător persoana respectivă cu privire la pierderea cetățeniei sale sau la iminența acestui lucru, precum și cu privire la dreptul său de a solicita, în acest termen, păstrarea sau redobândirea acestei cetățenii. În caz contrar, autoritățile menționate trebuie să fie în măsură să efectueze o astfel de examinare, pe cale incidentă, cu ocazia unei solicitări, de către persoana în cauză, a unui document de călătorie sau a oricărui alt document care atestă cetățenia sa.

Semnături